



SAMENVATTING

De gemeente neemt deel aan de coöperatie 'Samen Digitaal Innoveren'. Deze coöperatie, waar de hele bibliotheeksector in is vertegenwoordigd, richt zich op ICT-vernieuwing en digitale innovatie. Investerings in de (digitale) infrastructuur van bibliotheken zijn nodig om niet alleen de toegang tot bronnen van kennis en cultuur laagdrempelig te maken en te houden (zowel fysiek als digitaal) voor inwoners maar ook om te kunnen voldoen aan de maatschappelijke opgaven. Een eerste stap is de aanbesteding van een gemeenschappelijk bibliotheekstelsel (GBS) op het gebied van automatisering.

Het ministerie van OCW stelt een bedrag van 5,7 miljoen euro aan de sector ter beschikking voor deze ICT-transitie. Bij deelname aan de coöperatie worden de frictiekosten voor de Bibliotheek Maastricht uit deze rijksbijdrage betaald. Omdat Bibliotheek Maastricht en Centre Céramique juridisch geen eigen entiteit zijn (rechtspersoon naar privaatrecht zoals een stichting, vereniging of BV) kan de Bibliotheek niet formeel deelnemen aan de coöperatie. Dit kan wel door de publiekrechtelijke rechtspersoon Gemeente Maastricht.

Beslispunten

Het college gaat akkoord met:

1. Deelname door de publiekrechtelijke rechtspersoon gemeente Maastricht aan de coöperatie "Samen Digitaal Innoveren"

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 1 juli 2024:

Conform.



1. Aanleiding

Bibliotheken, MFO's en Poi's hebben hun krachten gebundeld in het Programma Samen Digitaal Innoveren. Een goede digitale infrastructuur bij en tussen Bibliotheken zorgt ervoor dat informatie goed kan worden ontsloten en beschikbaar gemaakt voor de samenleving. De Europese aanbestedingswet verplicht bibliotheken om de dienstverlening op het gebied van bibliotheek automatisering aan te besteden.

Door het bundelen van de krachten op landelijk niveau kunnen bibliotheken, in gezamenlijkheid, het bibliotheekwerk goed, blijvend en rechtmatig bedienen en bijdragen aan kosteneffectiviteit, innovatie, op het gebied van automatisering voor nu en in de toekomst.

2. Context

De Nederlandse burger heeft recht op een zo laag mogelijke drempel voor toegang tot bronnen van kennis en cultuur van de bibliotheek. De burger van vandaag verwacht die toegang zowel fysiek als digitaal. En dat deze naadloos bij elkaar aansluiten. Dit vraagt investeringen in de digitale infrastructuur van bibliotheken.

De huidige digitale infrastructuur en dienstverlening van bibliotheken is echter onvoldoende voorbereid op de uitdagingen van onze maatschappelijke opgave, die de focus heeft op:

- Het bestrijden van laaggeletterdheid
- Het bevorderen van digitale inclusie
- Het stimuleren van persoonlijke ontwikkeling

De bibliotheeksystemen van nu zijn gericht op de kerntaken van collectiebeheer en circulatie. Maar dat zal in de toekomst niet alleen meer de focus zijn. Want bibliotheken willen veel meer (maatschappelijke) taken uitvoeren. Taken die ook door ICT ondersteund moeten worden.

3. Gewenste situatie

Bibliotheken moeten hun maatschappelijke impact verhogen. Dit betekent een verandering van hun bedrijfsmodel. Met een forse uitbreiding naar een maatschappelijk dienstenaanbod, met nieuwe gebruikers en nieuwe kerntaken. En ook met nieuwe kennis en competenties van medewerkers, nieuwe samenwerkingspartners, nieuwe inkomstenstromen en nieuwe kosten.

Digitale innovatie is een voortdurend proces om met digitale middelen en technieken de dienstverlening en bedrijfsvoering van een organisatie aan te passen en effectiever en efficiënter te werken. Daar zijn aanvullende applicaties voor nodig, zoals voor zalenplanning, cursusregistratie, relatiebeheer enzovoort. Door nieuwe digitale ontwikkelingen zullen bibliotheken het publiek op nieuwe manieren bereiken: met websites, apps op mobiele telefoons, via



sociale media of wellicht via de metaverse.

Door samen te werken kunnen er efficiënt en effectief stappen gezet worden naar betere systemen voor de ondersteuning van bibliotheken; zowel in de dienstverlening als in de bedrijfsvoering.

Systemen die de basis vormen voor de taken die de bibliotheken uitvoeren.

Deelname aan de coöperatie biedt de mogelijkheid om mede sturing te geven aan de landelijke ontwikkelingen op het gebied van een Gemeenschappelijk Landelijke Automatiseringssysteem.

Deelname biedt ook de mogelijkheid gebruik te maken van de subsidie die er is vanuit OCW (5,7 miljoen euro). De kosten voor de migratie naar het nieuwe systeem wordt voor de leden van de coöperatie hieruit betaald. Neemt men niet deel aan de coöperatie, dan kan er geen gebruik gemaakt worden van deze subsidie en zijn de kosten voor eigen rekening.

In de bibliotheeksystemen die in alle bibliotheken in Nederland worden gebruikt, dus ook in het systeem waar Bibliotheek Maastricht nu en in de toekomst gebruik van maakt,

- wordt de collectie (welke titels, welke exemplaren) beheerd in een Catalogus-module
- worden de leners en leenvoorwaarden beheerd in een leden-administratie
- worden de uitleningen geregistreerd in het onderdeel uitleen- en inname – vaak door een koppeling naar selfservice-apparaten. Bijbehorend worden financiële gegevens (contributies, boetes, reserveringsgelden, collectiebudgetten) geregistreerd evenals alle uitleengegevens. Deze data vormen input voor het beheer van de collectiebudgetten en de financiële administratie van Centre Céramique.

Risicoparagraaf

Deelname aan de coöperatie leidt tot de verplichting de jaarlijkse contributie te betalen: de eerste twee jaar is dat € 600 per jaar. De Algemene Vergadering (leden) beslist over de hoogte van de contributie in opvolgende jaren.

SDI is een coöperatie UA. UA staat voor “Uitgesloten van Aansprakelijkheid”. Dit betekent dat de leden niet aansprakelijk zijn voor schulden van de coöperatie. Ook niet na een faillissement. Dus de leden lopen hier geen risico.

Deelname aan de aanbesteding GBS houdt echter een verplichting in. Als de aanbesteding succesvol is geweest (dit is: de aanbesteding heeft geleid tot gunning aan één van de leveranciers) dan zijn alle deelnemende bibliotheken ook verplicht het systeem af te nemen.



De enige uitzondering hierop is als wordt besloten tot een collectieve uitstap: als de aanbesteding bijvoorbeeld leidt tot een winnaar die een erg hoge licentieprijs hanteert, kan de coöperatie besluiten helemaal af te zien van gunning van de opdracht. In de aanloop naar de aanbesteding zijn overigens twee marktconsultaties geweest. Op basis van deze marktconsultaties verwachten wij niet dat dit voorbeeld zich voor zal doen.

De CISO van de gemeente Maastricht geeft aan dat de veiligheidseisen van de gemeente hoger liggen dan de eisen die zijn opgenomen in de aanbesteding. De gemeente Maastricht krijgt echter, nadat het systeem gekozen is, de mogelijkheid om een zogenaamde "pentest" uit te voeren. Het doel van deze pentest is het achterhalen van risico's en zwakheden binnen de geteste omgeving. Op basis van deze test kan aan de leverancier gevraagd worden aanpassingen te doen. Mocht dit echter niet naar wens zijn, dan kunnen we alsnog afzien van het systeem. Dit brengt dan echter uitstapkosten met zich mee. De kosten die SDI heeft voor de uittreedende bibliotheek met de leverancier worden tot 8 jaar in rekening gebracht bij Centre Céramique. Voor wat betreft het functioneel beheer zal gekeken worden naar de mogelijkheden die er zijn om bijvoorbeeld af te schalen waardoor de kosten, na afschalen, niet doorbelast worden aan de uittreedende bibliotheek. Maar, dit zal in voorkomende gevallen per situatie bekeken gaan worden.

Uittreden als lid van de coöperatie brengt ook kosten met zich mee. Als een lid uittreedt, kan dat immers negatieve gevolgen hebben voor de achterblijvende leden. Die kunnen worden opgezadeld met een te ruim gedimensioneerde organisatie, de coöperatie is mogelijk al verplichtingen aangaan die mede zijn gebaseerd op deelname van het uittreedende lid. Vanuit een gezamenlijke- en eerlijke principe is daarom de keuze gemaakt dat, als een lid haar lidmaatschap beëindigt, de daarmee samenhangende kosten ook door dat lid moeten worden gedragen. Overigens is het doel daarbij allerminst om het uittreedende lid te straffen en met zoveel mogelijk kosten op te zadelen. De coöperatie zich moet inspannen om de uitredingskosten zo laag mogelijk te houden.

Wat zijn de gevolgen voor bibliotheek Maastricht (Centre Ceramique) als ze niet deel gaat nemen aan de coöperatie en aanbesteding? Welk risico wordt er dan genomen?

Voor bibliotheek Maastricht zal dan een aanbesteding uitgeschreven moeten worden waarin, net als bij de aanbesteding van het GBS, geen zekerheden bedongen kunnen worden over de uiteindelijke leverancier of over de hoogte van de uiteindelijke kosten. Daarbij wordt opgemerkt dat wij verwachten dat bij de aanbesteding van het GBS een betere prijs wordt bedongen dan een individuele bibliotheek kan. Ter informatie: op dit moment hebben 87 bibliotheken ingeschreven voor deelname aan de aanbesteding van het GBS. Dat is inclusief grote bibliotheken als Amsterdam,



Rotterdam en Utrecht. Tevens denken wij dat deze samenwerking van 87 bibliotheken zal leiden tot het beste systeem dat op de markt zal zijn, daar willen wij graag in mee gaan.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Vanuit de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) heeft de openbare bibliotheek drie grote maatschappelijke opgaven:

- Het bestrijden van laaggeletterdheid
- Het bevorderen van digitale inclusie
- Het stimuleren van persoonlijke ontwikkeling

Een goede digitale infrastructuur van Bibliotheek Maastricht is hiervoor een vereiste, en zal eraan bijdragen dat bovenstaande doelstellingen goed ingevuld kunnen worden.

5. Effect op de openbare ruimte

N.v.t

6. Personeel en organisatie

Er is een stuurgroep die de oprichting van de coöperatie verzorgt, de Europese aanbesteding voor het systeem zal vanuit de coöperatie geschieden. I&A van de gemeente Maastricht zal betrokken blijven en het vanuit de coöperatie gekozen systeem beoordelen.

7. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

In overleg en afstemming met I&A

8. Financiën

Als wij niet deelnemen aan de coöperatie dan zullen wij geen aanspraak kunnen maken op de subsidie vanuit OCW (totaal 5,7 miljoen Euro) van waaruit de frictiekosten voor de implementatie van het nieuwe systeem betaald worden. Wij zullen dan zelf Europees moeten gaan aanbesteden voor een nieuw systeem, en alles zelf betalen.

De bijdrage als lid van de coöperatie is voor 2024 en 2025 vastgesteld op EUR 600 per jaar.

De contributie voor de daaropvolgende jaren wordt bepaald op basis van de exploitatiebegroting die door het bestuur wordt opgesteld en die door de ledenvergadering moet worden vastgesteld.



De bijdrage voor de leden als deelnemer GBS (verrekening dienstverlening inclusief het functioneel beheer) is op dit moment nog niet bepaald. Op basis van de meerjarenbegroting doet het bestuur een voorstel voor de bepaling van de bijdrage van de leden. De meerjarenbegroting moet in de ledenvergadering in het derde/vierde kwartaal van 2024 worden goedgekeurd. Op dit moment betalen wij voor ons huidige systeem € 8.000,00 per maand, de verwachting is dat de kosten voor het landelijk systeem lager zullen uitvallen, omdat het een aanbesteding betreft waar meer dan 80 bibliotheken aan deelnemen. Mochten wij niet meegaan in dit landelijk systeem en daardoor zelf moeten gaan aanbesteden, dan is onze positie aanmerkelijk zwakker en verwachten wij dat de kosten hoger zullen gaan uitvallen.

9. Aanbestedingen

Er wordt Europees aanbesteed vanuit de coöperatie.

10. Participatie tot heden

Niet van toepassing.

11. Voorstel

Het college gaat akkoord met:

1. Deelname aan de coöperatie “Samen Digitaal Innoveren”

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Globaal kent het programma de volgende stappen/projecten:

1. Uitwerken aanbesteding en Programma van Eisen (reeds gereed)
2. Besluit tot oprichten van en toetreden tot de coöperatie en deelnemen aan de aanbesteding
3. Aankopen & implementeren van een gemeenschappelijk bibliotheek systeem voor de deelnemende bibliotheken en MFO's
4. Vormgeven van een gezamenlijke beheerorganisatie
5. Klaar voor toekomstige, innovatieve digitalisering

Het huidige systeem, inclusief het functioneel beheer, wordt al ruim 15 jaar afgenomen bij een externe partij: Cubiss/Bisc. Het staat dus extern, maar de beheer-tool (de Client) is beschikbaar op iedere werkplek van de bibliotheekmedewerkers, afgestemd op de taken en verantwoordelijkheden. Verder zijn er verbindingen met de zelf-service apparatuur in Centre



Céramique en in de locaties Heer en Malpertuis. Het beoogde nieuwe systeem zal op dezelfde wijze functioneren.

Wat is de doorlooptijd?

De coöperatie (in oprichting) heeft met betrekking tot het bibliotheeksysteem al een aantal stappen doorlopen: in 2023 vond een marktconsultatie plaats en is de aanbesteding en het programma van eisen uitgewerkt. Dit jaar, 2024, vindt de aanbesteding en selectie daadwerkelijk plaats. Na de Europese aanbesteding door de coöperatie wordt het gekozen systeem getest en beoordeeld. De gemeente Maastricht mag dan ook een zogenaamde "pentest" uitvoeren, waarbij het systeem op kwetsbaarheden in de beveiliging wordt getoetst. Op basis daarvan kunnen nog aanpassingen gevraagd worden aan de leverancier, en vanaf begin 2025 starten de eerste migraties.

Deze migraties volgen een bepaalde logica: afhankelijk van de huidige contracten van bibliotheken met hun leverancier, kunnen deelnemers een voorkeur aangeven wanneer zij willen migreren. Wij hopen dat dit voor Bibliotheek Maastricht in 2026 gerealiseerd is.

Ook de start en inrichting van de Coöperatie kent een planning. Dit jaar is de formele oprichting en start de inrichting en opbouw van besturing en bemensing. Ook het (functioneel) beheer wordt ingericht en dat groeit door, simultaan aan de verdergaande migraties. In de jaren 2025-2026 start ook de doorontwikkeling en uitbreiding van de toepassingen; dit alles vanuit keuzes die de eigenaren, vanuit de coöperatie, maken.